

УДК 008.12:22

Соломія Гнот

Львівський державний університет фізичної культури, м. Львів, Україна

ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ І ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ НА ОСНОВІ СВЯТОГО ПИСЬМА

У статті наголошено на тому, що людське життя за своєю суттю – труд і боротьба, і допомоги людині може християнська мораль, що виховує такі духовні цінності, які вносять добро в людські душі, і тим самим – в особисті стосунки між ними. Резюмується, що практичне значення буде актуалізоване тоді, коли знання про духовно-моральні цінності на основі Святого Письма трансформуються в особистісні переконання як детермінанти моральної поведінки та органічно поєднуюватимуться з особистою добродійною діяльністю та самовихованням.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими і практичними завданнями. До Біблії зверталися і продовжують звертатися як до книги книг. Вона – безцінне джерело мудрості, порад, розрад у різних життєвих ситуаціях. Релігійна сфера людського життя досліджується різними науками та навчальними дисциплінами. На релігійних питаннях зосереджують увагу теологія (богослов'я), філософія, історія, етнографія, археологія, антропологія, філологія, мистецтвознавство, педагогіка та психологія. Духовні цінності привертають увагу вчених гуманітарних та природничих наук. Проблемами морального виховання займаються педагоги вищої школи. Релігійні зміни наклали відбиток на проблематику всіх світоглядних питань і на формування наукового погляду на світ. Серед досліджень, в яких ґрунтовно висвітлюються проблеми виховання духовних цінностей у підлітків та студентської молоді, виділяємо праці Т.А. Авксентьєвої [1], Л.І. Бурдейни [2], В.О. Довженко [3], Т.В. Саннікової [4].

Мета і завдання. Зважаючи на те, що важливою проблемою сьогодення є формування духовної культури особистості, вважаємо за потрібне практично донести зміст духовних цінностей, закладених у Біблії. Реалізація поставленої мети передбачає використання тих норм життя, які пропонує людині Святе Письмо. Виховання молодого покоління на основі біблійних цінностей дасть відповідь на головні невирішені питання суспільства.

Тому звернемося до найпрогресивнішої і найрозвиненішої системи поглядів про те, як потрібно жити людині на світі, щоб бути щасливою. Нею є Вчення Ісуса Христа, істинність якого доведено самим життям. У цьому сила і мудрість навчання Ісуса Христа, який сказав: «Я на те й народився, і на те і прийшов у світ, щоб свідчити про істини» [5, Ів. 18: 37].

Сьогодні кожен має доступ до Святого Письма. Кожен з нас має і заповітні бажання. І коли вони через які-небудь причини не справджуються, багато хто впадає у відчай. Бажання людини умовно можна поділити на декілька рівнів. Найсуттєвіші – це потреби в їжі, одязі і даху над головою. Якщо вони задоволені, людина може жити. Тоді в неї виникають потреби іншого характеру. Ми хочемо відчувати комфорт, безпеку і стабільність. Саме на це люди витрачають більшу частину часу, сил і грошей. Однак, окрім цього, кожен з нас бажає мати добрі стосунки з близькими і друзями. Це новий рівень потреб людини. Але і це ще не все. Найвищим є бажання мати ціль у житті, відчувати внутрішнє задоволення від життя. Знати, що ти потрібний своїй сім'ї, потрібний людям.

Як правило, люди задумуються про найвищі цілі тоді, коли задоволені насущні потреби. Про це ж говорить і Святе Письмо: «Коли ж брат чи сестра будуть нагі і позбавлені денного покорму, а хто-небудь із вас до них скаже: “Ідіть з миром, грійтесь та їжте”, та не дасть їм потрібного тілу, – що ж то допоможе?» [5, Як. 2: 15-16]. Бачимо, що бажати людині чогось високого, коли не задоволені її насущні потреби, – марна річ. Більше того, на нас покладена відповідальність допомогти такій людині. Коли людина не отримує того, чого очікувала і в чому мала потребу, вона впадає в смуток і печаль. І чим більша потреба, чим більша проблема, тим складніше подолати внутрішню кризу. Часто людина не знає, де шукати виходу. А через деякі необачні кроки люди ще більше заплутуються у павутинні проблем.

Відомий ізраїльський цар, пророк Давид ділиться на сторінках Біблії своїм підходом: «Хай Господь буде розкіш твоя – і Він здійснить тобі твого серця бажання!» [5, Пс. 37: 4]. Давид черпав свою втіху в Бозі. І більше того, він вірив, що Бог допоможе виконати його бажання. Але нас дивує інше – сам порядок думок автора. За людською логікою, усе повинно бути навпаки: Бог виконує моє бажання, і тоді це стає моєю розкішшю (втіхою). Однак ми читаємо: «Хай Господь буде розкіш твоя – і Він здійснить тобі твого серця бажання!» Спочатку стоїть розкіш, а вже потім виконання бажань. Іншими словами, головне – не наше бажання і навіть не ми самі, а Бог. На ньому, а не на бажанні треба зосередити увагу. Маючи Бога у своєму серці і довіряючи Йому, ми одержуємо все необхідне для нашого життя. Бог не терпить жодної конкуренції в нашому серці. Воно повністю повинно належати Йому. Бога повинно бути досить для нас. І цим ми повинні втішатися. Лише тоді Бог виконає наше бажання.

Можливо, ви подумаете: добре було так говорити Давиду, оточеному славою і багатством. Однак не завжди це було так. Біблія розповідає про життя цього чоловіка. 950 разів зустрічаємо його ім'я в Святому Письмі. Чотири книги Старого Заповіту відводять йому головні ролі на своїх сторінках. Читаючи їх, ми знайомимося з історією його життя з юності і до глибокої старості. Псалми Давида розкривають його внутрішній світ, показують його віру і ставлення до Бога.

Давид був другим після Саула царем Ізраїлю. Він не був сином Саула, не був навіть його далеким родичем. А тому ніяк не міг претендувати на престол в Ізраїлі. І те, що він став царем, ніщо інше, як пряме Боже обрання. Пророк Самуїл називає Давида «мужем за серцем Божим». Злети і падіння, благословення і випробування, визнання і переслідування супроводжували його весь час. Вони були тими інструментами, якими Господь формував характер Свого слуги. Давид перетворився з юнака на мужчину. Перемога над Голіафом, наближення до царського двору, служба в ролі зброєносця, потім – посада головнокомандуючого армією; пошана, слава, а потім переслідування і вигнання – усе це він пройшов у божественній школі і склав іспит на «відмінно». Ця людина вже могла взяти на себе відповідальність за керівництво народом Божим.

Звернемося до 63-го псалому Давида, написаного під час переховування у пустелі: «Боже – Ти Бог мій, я шукаю від рання Тебе, душа моя прагне до Тебе, тужить тіло мое за Тобою в країні пустельній і вимученій без води... Я так приглядався до Тебе в святині, щоб бачити силу Твою й Твою славу, – ліпша бо милість Твоя над життя, й мої уста Тебе прославляють! Так, я буду в житті своїм благословляти Тебе, ради ймення Твого буду руки свої підіймати! Насичується, ніби лоєм і товщем, душа моя, а уста мої хвалять губами співними. Як згадую Тебе на постелі своїй, розмишляю про Тебе в сторожах нічних: що став Ти на поміч для мене, в тіні ж Твоїх крил я співатиму! Пригорнулась до Тебе душа моя, правиця Твоя підпирає мене» [5, Пс. 63: 1-9]. Цей псалом Давид написав не на висоті слави, не в палаці і не на царському троні, а, як він сам говорить, «в країні

пустельній». Що привело його туди? Відповідь проста: ненависть царя Саула. Протягом кількох років той переслідував його з єдиною метою – вбити. «І осівся Давид у пустині в твердинях, і осівся на горі в пустині Зіф. А Саул шукав його повсякденно, та Бог не дав його в руку йому» [5, 1 Сам. 23: 14].

Для Давида це був важкий час – час випробувань на міцність його стосунків з Богом. У такій ситуації легко було засумніватися в Божій любові і сказати: «Якщо Бог любить мене, чому все це відбувається?» Але Давид говорить зовсім інше: «Боже – ти Бог мій». У критичний для себе момент він не тільки не сумнівається в Бозі, а навпаки, виголошує велике сповідання віри. Він говорить, що Богові, котрому вірив досі, продовжує вірити і далі.

Часто, стикнувшись із несподіваними проблемами, ми спочатку намагаємось вирішити їх своїми силами. До молитви допомоги Господа вдаємось як до останнього варіанта. Але не так було в Давида. Не сніданку, не дров для вогнища після прохолодної ночі, а Господа шукав Давид: «...я шукаю від рання Тебе». Слово «шукаю» вжите тут, означає не поспіхом, а широко, старанно, ретельно. Про це свідчать і наступні рядки: «Душа моя прагне до Тебе, тужить моє тіло за Тобою в країні пустельній і вимученій без води». Перебуваючи в пустині, під палючим сонцем, він хотів не живильної вологи, а Господа, близького спілкування з Ним.

Що ж хотів Давид від Господа? Якими повинні бути ці стосунки? Відповідь знаходимо у словах: «Щоб бачити силу Твою й Твою славу». І далі у третьому вірші: «Я так приглядався до Тебе в святині, щоб бачити силу Твою й Твою славу». Очевидно, Давид не раз бував у святині (це аналогія храму, збудованого пізніше). І там йому по-особливому відкривався Бог. У псалмі 68 він говорить: «Бог грізний у святинях Своїх». Давид бачив там силу і славу Божу. Але зараз він не у дворі святині, а серед розпеченої пустелі. Чого він бажає? Він бажає бачити Бога в пустелі так само, як у святині. Тобто він хоче бачити Бога в труднощах так само ясно і чітко, як у найщасливіші миті свого життя [5, Пс. 68: 36].

Звідки в Давида така надія? Чому він не боїться труднощів? Відповідь проста: він знає, що Бог його любить. А коли так, то все, навіть труднощі не завдадуть шкоди, а навпаки, принесуть користь. Вони – лише інструмент в руках Майстра, котрим Він формує з нас досконалу особистість. Давид хотів залишатися в руках свого Майстра, навіть якщо це завдало йому болю, бо «Милість твоя над життям». Любов, доброта, прихильність Бога були для нього важливішими за багатство, пошану, прихильність впливових людей, зрештою, за саме життя. І Господь благословив свого вірного слугу: «Насичується, ніби лоем і товщем, душа моя, а уста мої хвалять губами співними. Як згадую Тебе на постелі своїй, розмишляю про Тебе в сторожах нічних». Близькість Господа принесла Давиду незрівнянну радість. Душа його співає. Господь відповів йому тим же: «Правиця Твоя підпирає мене».

Люди в нашому суспільстві прагнуть досягти багато всього, думаючи, що так вони знайдуть смисл життя. Однак більшість з них визнають, що навіть після досягнення бажаного в багатстві, стосунках і задоволеннях глибоко в душі все одно залишається вакуум – порожнеча, яку неможливо заповнити. Автор біблійної Книги Еклезіяста висловив ці почуття такими словами: «Наймарніша марнота... наймарніша марнота – марнота усе!» Він володів неймовірними багатствами і був наймудрішою людиною свого часу; сотні його жінок, його палаци і сади викликали заздрість в сусідніх царів. Він добивався всього, чого тільки бажало його серце. А підсумовуючи, каже, що «життя під сонцем» безглузде! Чому з'явилося таке почуття порожнечі? [5, Екл. 1: 2]. А тому, що ми були створені Богом не лише для повсякденної метушні. Як сказав Соломон: «Він ... вклав мир в серце їх». У серці ми відчуваємо, що існує щось більше, ніж отримати щось тут і вже. У Бутті, першій книзі Біблії, написано, що Бог створив людину за образом своїм [5, 1 М. 1: 26].

Це означає, що ми більше схожі з Богом, ніж із будь-якою іншою формою життя. Там також сказано, що до прокляття землі через гріх все було по-іншому:

1. Бог створив людину для спілкування [5, 1 М. 2: 18-25].
2. Бог дав людині працю [5, 1 М. 2: 15].
3. Бог спілкувався з людиною і був поруч з нею [5, 1 М. 3: 8].
4. Бог дав людині владу над землею [5, 1 М. 1: 26].

У чому важливість цих моментів? Бог створив нас так, щоб кожен з цих пунктів давав відчуття повноти життя і задоволення. Але падіння людини і прокляття землі негативно вплинули на всі аспекти людського життя, особливо ж на спілкування з Богом [5, 1 М. 3].

В Об'явленні, останній книзі Біблії, Бог оголошує, що після багатьох подій кінця світу Він знищить цю землю і небо і створить нову, досконалу землю і небеса. Він відновить з відкупленим людством втрачені стосунки. Але деякі люди після суду будуть визнані негідними і кинуті в озеро вогненне [5, Об. 20: 11-15]. Гріх перестане існувати, як і печаль, біль, хвороби і смерть [5, Об. 21: 4]. А віруючі успадкують все; Бог буде з ними, а вони стануть Його дітьми [5, Об. 21: 7]. Таким чином, світ повернеться на вихідну позицію: Бог створив нас для спілкування з Ним; здійснивши гріх, людина розірвала цей зв'язок, але Бог відновив стосунки з тими, хто цього прагне.

Безглуздо потратити життя на досягнення своїх цілей, щоб потім просто померти у вічному віддаленні від Бога! Тим більше, що Бог дав нам можливість бути щасливими не лише у вічності [5, Лк. 23: 43], а й тут, на землі. Як же досягти цього вічного блаженства і «раю» на землі?

Справжній смисл нашого життя нині і в майбутньому полягає у відновленні стосунків з Богом, котрі були порушені з часу гріхопадіння Адама і Єви. Сьогодні ці стосунки можливі тільки через Сина Божого Ісуса Христа [5, Дії 4: 12; Ів. 14:6; 1: 12]. Ми одержуємо вічне життя, відрікаючись від гріха (тобто не бажаємо більше грішити, а дозволяємо Ісусу змінити і відродити нас) і віруючи в Ісуса Христа як свого Спасителя.

Ціль нашого життя не лише в тому, щоб повірити в Ісуса як Спасителя, а і в тому, щоб іти за Ним, вчитися в Нього, проводячи час у читанні Слова Божого – Біблії, спілкуючись з Ним у молитві і живучи відповідно до Його заповідей.

Ісус сказав: «Прийдіть до Мене, усі струждені та обтяжені, – і Я вас заспокою! Візьміть на себе ярмо Моє, і навчіться від Мене, бо Я тихий, і серцем покірливий, – і “знайдете спокій душам своїм”. Бо ж ярмо Моє любе, а тягар Мій легкий!» [5, Мт. 11: 28-30]; «Я прийшов, щоб ви мали життя, і подостатком щоб мали» [5, Ів. 10: 10]; «Коли хто хоче йти за Мною, – хай зречеться самого себе, і хай візьме свого хреста, та й іде вслід за Мною. Бо хто хоче спасти свою душу, той погубить її, хто ж за Мене свою душу погубить, той знайде її» [5, Мт. 16: 24-25].

А у псалмах написано: «Хай Господь буде розкіш твоя, – і Він здійнить тобі твого серця бажання!» [5, Пс. 37: 4].

Висновки

Отже, у нас є вибір. Ми можемо або продовжувати спроби самостійно контролювати своє життя (і в підсумку маємо порожнечу в душі), або вибрати щирий послух Богу і Його волі щодо нашого життя (що приведе до життя, наповненого смислом і задоволенням). Це можливо тому, що наш Творець любить нас і бажає нам найкращого (не обов'язково – найлегшого, але такого, що приносить нам найбільше користі).

«Недільні християни» жертвують мало чим. Лише ті зможуть в безпосередній близькості спостерігати за працею Бога, хто всім серцем довірився Христу, хто насправді цілком припинив гонитву за власними бажаннями, щоб дотримуватись Божих намірів у своєму

житті. Вони заплатили набагато більше, повністю віддавшись Ісусу і Його волі; вони і отримають повноцінне життя. Бог – відповідь на всі наші питання. Якщо ми впевнені в Його любові і маємо з Ним тісний зв'язок, ніщо в житті не зможе кинути нас в печаль.

ЛІТЕРАТУРА

1. Авксентьева Т.А. Формування моральної свідомості студентів вищих педагогічних навчальних закладів : автореф. дис. на здобуття наук.ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.07 «Теорія і методика виховання» / Т.А. Авксентьева. – Тернопіль, 2005. – 20 с.
2. Бурдейна Л.І. Формування моральної культури студентів вищих навчальних закладів торговельно-економічного профілю: автореф. дис. на здобуття наук.ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.07 «Теорія і методика виховання» / Л.І. Бурдейна. – Тернопіль, 2005. – 20 с.
3. Довженко В.О. Виховання духовних цінностей у студентської молоді в полікультурному просторі: автореф. дис. на здобуття наук.ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.07 «Теорія і методика виховання» / В.О. Довженко. – Луганськ, 2006. – 20 с.
4. Саннікова Т.В. Духовне виховання молодших підлітків засобами християнської етики: автореф. дис. на здобуття наук.ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.07 «Теорія і методика виховання» / Т.В. Саннікова. – К., 2007. – 20 с.
5. Біблія або Книги Святого Письма Старого й Нового Заповіту / у перекл. проф. І. Огієнка. – К. : Українське Біблійне товариство, 2002. – 1159 с.

Соломія Гнот

Формирование ценностных ориентаций и здорового образа жизни на основе Священного Писания

В статье делается акцент на том, что человеческая жизнь по своей сути – труд и борьба, и помощь человеку может христианская мораль, воспитывающая такие духовные ценности, которые вносят добро в человеческие души и, тем самым, в личные отношения между ними. Резюмируется, что практическое значение будет актуализировано тогда, когда знания о духовно-нравственных ценностях на основе Священного Писания трансформируются в личностные убеждения как детерминанты нравственного поведения и будут органично соединяться с личной благотворительной деятельностью и самовоспитанием.

Solomia Gnot

Development of Value System and Healthy Lifestyle on Basis of the Holy Writ

In the article, the author lays emphasis on the idea that human life in its substance is labor and fight, so Christian morality can help a human being. This morality breeds such spiritual values as those ones, which bring good into human soul and individual relations between those souls. It is resumed that practical value will be actual one when knowledge about moral and spiritual values on basis of the Holy Writ becomes personal beliefs and determines morality, connecting to charity and self-education.

Стаття надійшла до редакції 21.12.2011.